

Brzegi_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Krzyż	
Miejscowość	Brzegi	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	9 kwietnia 2013 r.	Miejsce wykonania	Brzegi, dom informatorów
Czas trwania	brak informacji	Forma i wielkość	Plik AMR, 4,78 MB (nagranie odtwarzać w programie VLC Player)
Przeprowadzający	M.J.	Komentarz	W wywiadzie wzięła udział sołtyska (patrz wywiad Brzegi_1)

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
003_KRZ_BI	K	brak informacji	sołtyska	
004_KRZ_BI	M	brak informacji	brak	
005_KRZ_BI	K	brak informacji	brak	

Informacje etnograficzne		
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>	
I. Toponomastyka i etnonimy		
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	[005_KRZ_BI] „Był pop i tam mieszkał w tym domu społecznym.”	
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	[005_KRZ_BI] „Majątek tam, gdzie ten pałacyk był. Te wszystkie pola, ziemie.”	
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.	
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.	
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	[003_KRZ_BI] „Kiedyś, jak się kogoś nazwało Ukraińcem, to było bardzo bolesne.”	
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.	
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.	
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	[005_KRZ_BI] „Kiedyś to tak bardziej, zanikło. Były andrzejki, lanie wosku.”
2.	św. Marcina/11 listopada	<i>A na świętego Marcina piecze się jeszcze rogale?</i> [005_KRZ_BI] „Nie.” [003_KRZ_BI] „W domu na pewno.”

3.	Adwent	Brak informacji
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Brak informacji
5.	Wigilia	<p><i>A jak Wigilia jest organizowana?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Jeden talerz się zostawia. Ja pod obrusem nie kładę sianko, ja kładę talerzyk, mąż przynosi siano i na to się kładzie opłatek. Niektórzy kładą jeszcze pieniądze pod siano, nie wiem jaki to zwyczaj jest.”</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p><i>Jeździ się na cmentarz odwiedzić zmarłych?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Ja nie jeżdżę, nie praktykujemy.”</p>
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>[004_KRZ_BI] „No była zabawa.”</p> <p><i>A wyrzucali też bramy?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „O Jezu, no pewnie.”</p>
8.	Trzech Króli	Brak informacji
9.	Kolędniczy	[005_KRZ_BI] „Kolędniczy byli, ja sama chodziłam. Stroje im robiłam. Dużo dzieci brało udział wtenczas.”
10.	MB Gromnicznej	<p>[005_KRZ_BI] „Na Matki Boskiej Gromnicznej było zawsze, miałyśmy msze i świece, szłyśmy do kościoła, no i ksiądz jeszcze kazał, żeby zejść z tą świecą do mieszkania, żeby się paliła, tego, żeby ta jasność w domu nastąpiła. A w tym roku nic nie było.”</p> <p><i>A jak jest burza to pali się gromnice?</i></p> <p>[003_KRZ_BI] „Tak.”</p> <p>[005_KRZ_BI] „No kiedyś się paliło, ja zawsze paliłam.”</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	[005_KRZ_BI] „Ostatki były.”
12.	Topienie Marzanny	Brak informacji
13.	Środa Popielcowa	Brak informacji
14.	Śródpoście	Brak informacji
15.	Niedziela Palmowa	<p><i>A jak jest Niedziela Palmowa i się albo robi, albo kupuje palmy, to co się z nimi potem robi?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Robią sobie sami ludzie. Jedni kupują, drudzy</p>

		<p>do tej kupnej coś tam dołożą.”</p> <p><i>A ta palma później stoi czy coś się z nią robi?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „U mnie stoi jeszcze od zeszłego roku.”</p> <p><i>Nie pali ich pani?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Paliłam trochę, bo księdzu trzeba było popiołu, na Środę Popielcową.”</p>
16.	Triduum Paschalne	[003_KRZ_BI] „Z masła robią do dnia dzisiejszego [baranki], mają drewniane formy.”
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>[005_KRZ_BI] „Dopiero w tym roku i w zeszłym było pełno baranków nastawiane, ale baranek musi być. A ja święciłam zawsze, tylko nie miałam z cukru baranka, tylko ulepiony z tego, tam.” [ciasta? Dop.]</p> <p>[005_KRZ_BI] „Procesja jest na Wielkanoc.”</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>[005_KRZ_BI] „Olewali się ludzie kiedyś, teraz nie.”</p> <p>[003_KRZ_BI] „Było to wesołe, przyjmowali to z humorem.”</p>
19.	Zielone Świątki	Brak informacji.
20.	Boże Ciało	<p><i>A jak jest Boże Ciało, to tutaj jest msza i procesja?</i></p> <p>[004_KRZ_BI] „Nie. Tylko msza.”</p> <p>[005_KRZ_BI] „Jedna była msza [procesja?] przez całą wioskę aż pod las. To było zaraz po wojnie, a później więcej już nie było.”</p> <p><i>I nie robi się już ołtarzy?</i></p> <p>[003_KRZ_BI] „Nie, nie.”</p>
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	<p>[005_KRZ_BI] „Wianuszki przynosimy, ze wszystkich ziół.”</p> <p><i>A co później się z takim wiankiem robi?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Moja mama brała i tam tego, jak były, mięta była i różne takie były, i brała i herbatę parzyła, jak byśmy małe, chore.”</p>
23.	MB Siewnej	Brak informacji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień	[004_KRZ_BI] „Wszyscy jadą na cmentarz do Krzyża, bo tu na cmentarzu chyba tylko trzy groby polskie.”

	Zaduszny	<p>[003_KRZ_BI] „Rodzinnie się człowiek spotykał. Chodziło się na cmentarz, ale nie robiło się z tego nigdy hucznego święta [porównując do Halloween].”</p> <p><i>A na Wszystkich Świętych na cmentarzu w Krzyżu też jest msza na cmentarzu czy w kościele?</i></p> <p>[003_KRZ_BI] Kiedyś, kiedyś zawsze było w kościele, a potem to zanikło. W tej chwili mamy kaplicę na cmentarzu i tam się odbywa msza święta.”</p>
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	<p><i>A były jakieś zwyczaje z ciążą?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Jak kobieta urodziła dziecko, to się szło ją odwiedzać. I dawniej kobiety szły, sąsiadki szły i odwiedzały.”</p> <p><i>A wiąże się jeszcze takie czerwone wstążeczki dzieciom?</i></p> <p>[003_KRZ_BI] „Oczywiście.”</p> <p>[005_KRZ_BI] „Nie.”</p>
2.	Ślub i wesele	<p>[005_KRZ_BI] „Śluby też były.”</p> <p><i>A taki zwyczaj polter?</i></p> <p>[003_KRZ_BI] „Ten polter jest wprowadzony w zasadzie od niedawna, bo ja osobiście nie pamiętam, żeby coś takiego było. Natomiast jeśli chodzi o same wesela, które się odbywały u nas w byłej sali wiejskiej, to na pewno było tak, że założmy jak któraś dziewczyna wychodziła za męża, czy chłopak się żenił i odbywało się wesele, to zawsze biegło się pod okno. Obcy ludzie, mieszkańcy, biegło się pod okna z ciekawości – czy to dzieci, czy to dorośli. Potem gospodarze, czy młodzi, czy gospodynie – wychodzili i z wódką, i z jadłem, ciastem i częstowali gości i tych ludzi, którzy przychodzili.”</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>[004_KRZ_BI] „Ludzie przychodzili, odmawiało się różaniec.”</p> <p>[003_KRZ_BI] „Po dzień dzisiejszy się przychodzi.”</p> <p><i>A wkładało się np. jakieś ulubione przedmioty zmarłego?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Nie, tu w Brzegach nigdzie nie było tego.”</p>

		<p>[005_KRZ_BI] „Czasem pieniądze do trumny wkładają, żeby się wykupił u św. Piotra.”</p> <p>A kiedyś jak wynosili trumnę z domu?</p> <p>[005_KRZ_BI] „To przyjeżdżał ksiądz, święcił, modlił się, teges, chwilę, potem było wyprowadzenie zwłok.”</p> <p>[003_KRZ_BI] „Zdarza się, że ksiądz robił wyjątki, że zwłoki wprowadzał do kościoła.”</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		<p>[004_KRZ_BI] „Ja założyłem taki zespół artystyczny. I to starsze osoby.”</p> <p>[004_KRZ_BI] „Na Dzień Dziecka, na Dzień Matki, na choinkę i noworoczne.”</p>
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		<p><i>A znają państwo jakieś potrawy tradycyjne z tej okolicy?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „To już każda gospodyni sobie robi. Ja np. robię gołąbki.”</p>
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		<p><i>A są tu jeszcze jakieś osoby, które coś robią? Wyplatają koszyki albo coś rzeźbią?</i></p> <p>[005_KRZ_BI] „Koszyki robi ta, M., ale to takie zwykłe koszyki z jednym uchwytem.”</p>
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Brak informacji.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	[004_KRZ_BI] „Tutaj rosły dwa duże dęby koło kościoła.” [Na cześć Hitlera i jego zastępcy je nazwali, ale po wojnie zaraz ścięto – przyp. bad.]
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.

5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	[004_KRZ_BI] „Do Krzyża, do Łokacza?, do Huty.”
6.	Lokalne odpusty	[005_KRZ_BI] „Wszystkie odpusty były w kościele.” [005_KRZ_BI] „Odpust mamy na św. Stanisława Kostki.”
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	[005_KRZ_BI] „A dożynki z początku to były tak ładne. Na sali były te uroczystości.” [005_KRZ_BI] „Jak robimy mszę dożynkową (...) i trochę wierszy było przyszykowanych, i chleby zamówione pieczone, całe winogrona, koszyk, warzywa były nanoszone.” [005_KRZ_BI] „ <i>Panie, Ty wiesz najlepiej. czego nam do życia potrzeba, daleś owocom ziemi wzrost i urodzaj, chronileś nasze pola, lasy, sady, łąki i gaje przed niepogodą. Pobłogosław dzisiaj naszej pracy rąk i umysłów, aby nas duchowo ubogacała, a nasze serca Ciebie, Boże, chwaliły. To było pierwsze moje, co się nauczyłam.</i> ”
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji
3.	Lokalne festyny	Brak informacji Brak informacji
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	[005_KRZ_BI] „Byłam przewodniczącą Koła Gospodyń, Dzień Kobiet zawsze robiłam.”